

Rezerваты przyrody

Na terenie gminy i w jej otoczeniu znajdują się 3 rezerваты przyrody z wieloma gatunkami roślin i zwierząt podlegających ochronie. Są to rezerваты: Mingos, Torfowisko Serafin oraz Tabory. Łączna ich powierzchnia wynosi 215,59 ha., co stanowi około 1% ogólnej powierzchni Gminy.

REZERWAT MINGOS

Rezerwat leśny Mingos o powierzchni 13,46 ha, położony w gminie Łyse, w Nadleśnictwie Nowogród, utworzony w 1971r. Głównym celem ochrony jest zachowanie dla potrzeb naukowych i dydaktycznych fragmentu boru sosnowego Puszczy Kurpiowskiej z naturalnym drzewostanem. Drzewostanem głównym jest sosna, stanowi ona zasadniczo pierwsze i drugie piętro. Jedynym typem siedliskowym lasu na terenie rezerwatu jest bór świeży. W warstwie krzewów licznie występuje jałowiec. W podszyciu występują m.in. konwalia, rokitnik i widłaki. Warstwę mszystą reprezentuje rokitnik pospolity, gajnik lśniący i widłoząb. Gospodarowanie drzewostanem na tym obszarze było planowane od 1819 r. W zależności od gatunków

przydzielono odpowiednie koleje rębności:

- dla drzewostanów wysokopiennych sosnowych -120 lat,
- dla niskopiennych mieszanych od 30 - 90 lat.

Obszar rezerwatu jak i Puszczy był miejscem pozyskiwania torfu i kory garbarskiej.

REZERWAT TORFOWISKO SERAFIN

Rezerwat Torfowisko Serafin zajmuje 184,92 ha powierzchni. Jest to rozległe bagno, w miejscu którego - jeszcze niedawno - znajdowało się polodowcowe jezioro. Obecnie tzw. pływające pło, czyli powierzchniowa warstwa roślinności wodnej i bagiennej jest zwarta, ale ugina się pod ciężarem człowieka. Pod nią znajduje się uwodniony torf i namuły. W większości jest to bagno traktowane - z gospodarczego punktu widzenia - jako nieużytek. Znaczną część powierzchni rezerwatu stanowią grunty prywatne, w większości mieszkańców wsi Serafin i Łyse. Około 30% powierzchni należy do Skarbu Państwa, a 4 % do Nadleśnictwa Myszyniec.

Najbardziej zróżnicowana jest południowa część torfowiska, w której najdłużej zachowało się lustro wody. Występują tu jeszcze zbiorowiska typowo wodne, takie jak szuwar trzcinowy, szuwar skrzypu bagiennego i pałki szerokolistnej. Pasmowy układ tych zbiorowisk jest dobrze widoczny. Miejscami występuje tu paproć narecznica błotna, tworząca odrębny zespół.

Bardzo interesująca jest flora rezerwatu. Z roślin objętych ochroną gatunkową licznie występuje rosiczka okrągłolistna, storczyki - krwisty i plamisty - oraz kruszczyk błotny. Z gatunków rzadkich na uwagę zasługują: turzyca obła, dwupienna i bagienna, wełnianka delikatna, przętka pospolita, nasięźrzał pospolity, kozłek dwupienny. Do ciekawostek florystycznych należy zaliczyć także dwa gatunki mchów reliktowych (pozostałości po epoce lodowcowej).

Rezerwat daje schronienie wielu gatunkom ptaków, ssaków, gadów, płazów, owadów i innych zwierząt. Jeszcze kilkanaście lat temu wczesną wiosną tokowało tu kilka kogutów cietrzewia, gatunku wymierającego w Polsce w bardzo szybkim tempie. Najpiękniejszym i najbardziej okazałym ptakiem rezerwatu Torfowisko Serafin jest żuraw. Corocznie gniazdują tu 2 pary lęgowe, a w okresie letnim na torfowisko przybywa kilka rodzin żurawi gniazdujących w okolicy.

Najliczniej reprezentowane są niektóre gatunki typowo szuwarowe, takie jak potrzos i rokitniczka, dosyć liczna jest także dziwonia. Na bardziej suchych fragmentach rezerwatu, szczególnie w części zachodniej, gnieźdzą się ptaki typowe dla łąk i pól, takie jak przepiórka, derkacz, pliszka żółta, skowronek polny, pokląskwa, a na otaczających bagno łąkach także czajka, rycyk, brodziec krwawodzioby i bardzo rzadki i piękny kulik wielki.

Rezerwat jest często odwiedzany przez ptaki drapieżne gniazdujące w okolicznych lasach lub w krajobrazie rolniczym - pustułki, myszołowy, kobuzy, błotniaki łąkowe, jastrzębie. Zlatują one na torfowisko aby szukać tu pożywienia.

Największym ssakiem występującym w rezerwacie jest łось. Dzięki specjalnej budowie racic, potrafi bez trudu poruszać się po trzęsawisku. Znajduje tu obfitość pożywienia i bezpieczeństwo. Często przebywają tu także sarny, zające i drobne gatunki ssaków, takie ryjówka aksamitna, nornik zwyczajny czy nornica ruda, a na polowania zapuszczają się tu lisy.

Na terenie rezerwatu znajduje się ścieżka przyrodnicza, która rozpoczyna się parkingiem z tablicą informacyjną przedstawiającą mapę rezerwatu z głównymi zbiorowiskami roślinnymi oraz rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin i ptaków. Ze względu na trudno dostępny i niebezpieczny dla człowieka teren, na bagnie zbudowano drewnianą kładkę wchodzącą w głąb rezerwatu na kilkaset metrów. Rezerwat można zwiedzać poruszając się tylko po zbudowanej w tym celu kładce.

REZERWAT TABORY

Rezerwat leśny o powierzchni 17,21 ha, położony w gminie Łyse ok. 2 km od wsi Popiołki na terenie Nadleśnictwa Nowogród, utworzony w 1974 roku. Głównym celem ochrony jest zachowanie boru sosnowo-świerkowego naturalnego pochodzenia na obszarze Puszczy Kurpiowskiej. Zachowały się tu sosny i świerki w wieku 160 - 180 lat. W drzewostanie dominuje sosna, ponadto występują: świerk, jałowiec, rzadziej brzoza, czasami dąb, kruszyna, jarzębina. W runie leśnym występują: borówki, wrzos, widłaki, sasanki i arniki. Zespół występujących ziół i mchów różnicuje obszar rezerwatu na dwie równe powierzchnie: jedną z przewagą wariantu chrobotkowego i drugą z przewagą wariantu czernicowego. Zespół wariantu chrobotkowego jest bardzo suchy i ubogi, charakterystyczny dla boru suchego, występuje głównie przy zachodniej granicy rezerwatu.

W skład powierzchni leśnej wchodzi drzewostany na powierzchni 15,63 ha oraz halizny i płazowizny na powierzchni 1,37 ha. Od strony zachodniej rezerwat graniczy z drzewostanem sosnowym IIa klasy wieku, od północy z drzewostanem sosnowym IIIa klasy wieku i młodnikiem olszowym. Od wschodu rezerwat graniczy z drzewostanem olszowym II - III klasy wieku, od południa z drzewostanem sosnowym IIIb klasy wieku. Obszar rezerwatu podzielony jest i opisany znakami oddziałowymi w postaci słupów granicznych, na których czarną olejną farbą na białym tle zapisano numery oddziałów. Powierzchnia terenu rezerwatu jest płaska o deniwelacjach od 0,5 do 1,0 m.